

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פר' נח תשפ"ו

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים - 17:22 | 18:33

תל אביב - 17:37 | 18:34

חיפה - 17:27 | 18:33

מגדל - 17:29 | 18:31

באר שבע - 17:39 | 18:35

געגוע לקידוש של שבת

אמנם מאידך -

בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות התורה כדי לקבל שכר [לא רק אם הוא רוצה לברך על כוס מים שזה ברור שהוא יכול אלא אפילו אם הוא רוצה, לדוגמא, להניח תפילין] אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה, ואם הביא עולה מקבלין ממנו, נתן צדקה מקבלין ממנו, ויראה לי שנותנין אותה לעניי ישראל הואיל והוא ניזון מישראל ומצוה עליהם להחיותו אבל העכר'ם שנתן צדקה מקבלין ממנו ונותנין אותה לעניי עכו"ם. (שם י')

כלומר בכל המצוות אם רצה הגוי לקיימן - זה לא נורא, אפילו נחמד. תלמד אותו. גם אם הוא רוצה להביא קרבן עולה וכיו"ב - אבל לגבי שבת הוא יתחייב מיתה. למה? והתחושה שלי, שאני התחזקתי בה מכל אותם פדויי שבי, שהמצווה הזו היא שלנו ולא שלהם. אני משוכנע שאותם צדיקים לא למדו את זה מתוך הרמב"ם אלא הרגישו את זה בתוכם, בנפשם.

יוזם ולילה לא ישבותו

זו מקודה מזרה ולפני שנסביר אותה, נראה שמקור דברי הרמב"ם הנ"ל הוא בדברי חז"ל בגמרא -

ואמר ריש לקיש עובד כוכבים ששבת חייב מיתה שנא' (בראשית ה, כב) "ויוזם ולילה לא ישבותו". ואמר מר אזהרה שלהן זו היא מיתתן אמר רבינא אפי' שני בשבת וליחשבה גבי ז' מצות כי קא חשיב שב ואל תעשה קום עשה לא קא חשיב. (סנהדרין נ"ח:)

כשנח יוצא מהתיבה, הוא מקריב קרבנות, מעלה עולה, וכפי שראינו גוי שמביא עולה מקבלים ממנו. הקב"ה מריח את ריח הניחוח ומבטיח לו "לא אספך לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא אספך עוד להכות את כל חי באשר עשית". (בראשית ח', כ"א), ואז הוא מתחייב שלא יהיה עוד מבול -

עַד כְּלַיְמֵי הָאָרֶץ יִרְעוּ וְקָצִיר וְקָר וְחֹם וְקֹץ וְתֹרֵף וְיוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשָּׁבְתוּ. (שם כ"ב)

העולם ימשיך, לא תהיה שביתה, לא יפסקו המזלות ועונות השנה - ומכאן למדו חז"ל שגוי ששבת חייב מיתה. תגיד, מישהו מבין את הלימוד הזה? זה לימוד מוזר מאד. ומשאלתי שאלות; רש"י מסביר בגמ' שם שכשהקב"ה אמר את הדברים

סתם שבת

השבת סוף סוף היא "סתם שבת". זה הייחוס שלה - שהיא באה אחרי ששת ימי מעשה. היא לא שבת חוה"מ, לא שבת תשובה או שמחת תורה. ב"ה "סתם שבת".

בשבוע שעבר עסקנו בהתבוננות בזמן, דיברנו על הדברים שמלמדים אותנו "רבותינו החדשים" שורדי השבי, ואחד הדברים שתופסים את כולנו בחוויות שלהם הוא הסיפור של רבים מהם על הקידוש של שבת בשבי. מסירות הנפש להשיג טיפת מיץ ענבים, על הציפיה שלהם כשחזרו הביתה אל אותו קידוש של שבת. על השבת נאמר "ביני ובין בני ישראל את היא לעולם" (שמות ל"א, י"ז), ומדהים לשמוע שאמשים שאולי לא היו שומרי שבת באופן קבוע פתאום כשהם יוצאים משם נוצרו אצלם, ולא רק אצלם, תבונת חדשות בקשר שלהם ושלנו אל השבת. האמת היא שמקודת מפתח בקשר שבין ישראל והשבת נלמדת מתוך פרשת השבוע שלנו, פרשת נח, עד כמה שזה משמע מפתיע.

אנחנו מכירים את השבת בפרשת בראשית - "ויכולו השמיים והארץ" (בראשית ב', א'), שהקב"ה שובת, אך שם זה עדיין לא אות בין הקב"ה לעם ישראל אלא לעולם כולו, וגם בפרשת נח, עם ישראל עדיין לא קם. רק בסופה של הפרשה נולד אברהם אבינו, אז איפה באמת נמצא ענין השבת שלנו דווקא בפרשה?

אין מניחין אותו לחדש דת מעצמו

לפני שנראה את המקור, נפתח בהלכה מרתקת ברמב"ם. שונה היא השבת מכל המצוות האחרות בתורה, בייחודיות שלה בינינו לבין הקב"ה ובאופן מעשי, והרמב"ם מגיע להלכה הזו מתוך מאמר חז"ל שנלמד מהפרשה שלנו -

... וכן עכו"ם ששבת אפילו ביום מימות החול אם עשאו לעצמו כמו שבת חייב מיתה, ואין צריך לומר אם עשה מועד לעצמו. כללו של דבר אין מניחין אותן לחדש דת ולעשות מצוות לעצמן מדעתן, אלא או יהיה גר צדק ויקבל כל המצוות או יעמוד בתורתו [שבע מצוות בני נח] ולא יוסיף ולא יגרע. ואם עסק בתורה או שבת או חידש דבר מכין אותו ועונשין אותו [בי"ד של בני נח] ומודיעין אותו שהוא חייב מיתה על זה אבל אינו נהרג. (רמב"ם הל' מלכים י', ט')

המלך ומישהו פתאום עובר באמצע, באמצע הזיווג. ועדיין צריך להבין במה זה הזיווג של עם ישראל והקב"ה -

"רְאֵנוּ כִּי ה' נָתַן לָכֶם הַשְּׁבֵת". לא היה צריך לומר אלא 'דעו', מה 'ראו'? אלא כך אמר להם הקדוש ברוך הוא אם יבואו עובדי כוכבים ויאמרו לכם למה אתם עושים את יום השבת ביום הזה, אמרו להם ראו שאין המן יורד בשבת ומהו נתן לכם? לכם נתנה ולא לעובדי כוכבים. מכאן אמר אם יבואו מעובדי כוכבים וישמרו את השבת לא דיים שאין מקבלים שכר אלא שחייבים מיתה שנאמר (בראשית ה, כב) 'ויום ולילה לא ישבותו' וכן הוא אומר (שמות לא ז) 'ביני ובין בני ישראל וגו'', משל למלך יושב ומטרונוא יושבת כנגדו העובר ביניהם חייב. (שמו"ר כ"ה, י"א)

אפשר להבין מבחינה פנימית כפי שראינו מאותם פדויי השבי, שהשבת שייכת לנו ולא לגויים, אבל אדרבה, תסבירו לי בבקשה - אם אני יכול להודיע לגוי את כל המצוות, למה לא את השבת?! דווקא על מצוות אחרות אפשר להבין שהן לא שייכות לגוי - ציצית, טהרת המשפחה, אבל אם הוא רוצה לא מונעים ממנו, אפילו ללמוד את המקורות והטעמים.² אבל גוי ששבת? - וואו! 'חידש דת לעצמו', עובר בין המלך לבין המטרוניתא. ההגיון שלנו היה הפוך. ושב - איך המקור של כל זה הוא הפסוק "יום ולילה לא ישבותו"? מה הקשר?

זה הנשוא שלנו - עם ישראל ושבת. בתורת החסידות מוסבר הדבר באופן מתוק וכדי להבין ולהרגיש את ההסבר הזה צריך להקדים מהבעצם קרה בעולם בעקבות המבול. אחרי המבול ראינו שכתוב על גוי "יום ולילה לא ישבותו", אז האם זה אומר שלפני המבול יכול היה מישהו לשמור שבת? למשל אחד מהצדיקים שהיו - מתושלח או חנוך? סתם איש טוב, לכאורה, יכול היה לשמור שבת ורק בעקבות המבול זה מסר עליהם. למה? מה השתנה? מה קרה בעולם בעקבות המבול? יש כאן היבטים היסטוריים, מדעיים ופרשניים, ונסביר;

העולם התחזק או נחלש במבול?

לכאורה יש פה שני צדדים סותרים - מצד אחד העולם אחרי המבול התחזק. הוא קיבל חיסון, "יום ולילה לא ישבותו", הוא עם תוקף שהוא יישאר במצבו ולא יתבלה, ואם כן הוא חזק יותר מהעולם שהיה לפני המבול, כילפניכונ, התברר, שהעולם יכול להיגמר, לקרוס לתוך עצמו, וכפי שרש"י עצמו מביא שגם בימי אנוש, מאות שנים לפני המבול, שליש מהעולם הוצף. כלומר באלף ומשהו השנים הראשונות לבריאת העולם, עד למבול, העולם היה פחות מחוסן. הוא פעמיים כמעט ונהרס, ובפעם השניה רק תיבה אחת הצילה אותו מכליה. אמנם מאידך אחרי המבול באה דווקא חלישות לעולם. ימי חיי בני האדם התקצרו מאד - לפני המבול חיו מאות שנים, עד תשע מאות שנה ויותר, ואילו אחרי המבול מגיעים עד למאה אומאה ועשרים שנה. מאז ימי פלג השנים נחתכות. הרמב"ן אומר

הללו, הוא התכוון לומר שהוא מבטיח הבטחה שהעולם ימשך ויפעל כל הזמן ותהיה בו תנועה. העולם ימשך. לא יהיה עוד מבול שיפסיק את העולם. רש"י אף למד שבשנת המבול לא היה בכלל יום ולילה, כל גלגל המזלות השתבש, לא היה אקלים. וממשיך שם רש"י ואומר שאז העולם גם קיבל על עצמו לא לעצור ולהיות במנוחה, ולכן מסר על הגוים שייבטלו ממלאכה. לפי רש"י הפירוש כאן הוא שהמילים "לא ישבותו" משמעו לא רק שהטבע לא ישבות אלא שהעולם צריך לפעול - "אשר ברא א-להים לעשות", ולכן רק ישראל קיבלו על עצמם את המצווה לעצור את המלאכה ולעשות מנוחה אחת לשבוע. אכן אנחנו יודעים מההיסטוריה, שעלילות אנטישמיות רבות העלילו על היהודים שהם בטלנים, שהם אינם יצרנים ויש להם כל הזמן שבתות וחגים - עוד מזמן המן הרשע ועד אירופה הנאורה שהיתה מלאה בטענות הללו. אבל אם מדקדק בלשון הרמב"ם נראה שהוא למד כאן דבר אחר לגמרי - הוא אמר ש"אין מניחין אותן לחדש דת ולעשות מצות לעצמן מדעתן", וגוי ששבת חייב מיתה כי אסור לו לבדות דת מלבו. כלומר הרמב"ם לא אומר רק ששבת זה עניין המנוחה אלא ששבת היא המהות, כלומר אם אתה עושה שבת לעצמך, ואפילו בשבת של ישראל, אז בניגוד לתרי"א המצוות האחרות,¹ ששם לא מונעים ממך לקיימן, אדוני הגוי, הרי כאן אומרים לך שזה 'חידוש דת בעולם', היינו שכאן זה לא קשור לאי-מנוחה. אז צריך להבין איזה חידוש דת יש כאן, ואיך זה קשור ל-"לא ישבותו"? הרי הפסוק מדבר על אישביתת הטבע! אפשר לומר שהטבע כולל את כל הבריאה, ועם ישראל הוא מחוץ לטבע, מעל הטבע - זה רעיון גדול וצריך להבין אותו, אבל לפי הרמב"ם אם הגוי שובת בשבת עצמה, לא ממציא יום משלו, זה גם נחשב שהוא מחדש דת לעצמו. זה לא מובן.

עובר בין המלך למטרוניתא

וכאן מגיעה השאלה השניה, הקשה באמת - אלמלא חז"ל היו אומרים את הדברים הללו, אנחנו היינו אומרים שאדרבה, הדבר שהכי כדאי ללמד את הגויים זה את השבת! שכן עניין השבת הוא "לקבוע בנפשתינו לקבוע את אמונת חידוש העולם" כלשון ספר החינוך, ואם כן - הרי זה מה שאנחנו רוצים, שיכירו וידעו כל יושבי תבל שלה' המלוכה! אז אם אנחנו לא מונעים אותם מכל שאר המצוות - על אחת כמה וכמה מדוע מונעים אותם מהשבת?! ואין לומר שזה בגלל ששבת היא אות בין ישראל לקב"ה - הרי גם ברית מילה הא אות ותפילין זה אות, ואעפ"כ לא מונעים אותם מזה. יוסף כזכור מל את כל המצרים! התמיהה היא עצומה. למה אני אסור על גוי לשבות מלכתחילה!?

יש אמנם מדרש שאומר שגוי ששבת חייב מיתה כי השבת שהקב"ה נתן לישראל זה כמו מטרוניתא שניתנה לעבד ע"י

¹ כל המצוות חוץ משבת ולימוד תורה.

² ומה שאסור לו ללמוד תורה זה באופן כללי, אך לא פרטים ספציפיים כדי לדעת איך לנהוג.

והארון, האורים והתומים לא פעלו, הכהן הגדול פעמים רבות היה ברמה פחותה וכו', אבל המקדש השני נבנה בפעולה שלנו מלמטה - עזרא ונחמיה, עליה לארץ, בניין מפואר. זה לא בא בהוראה נבואית מלמעלה. ואילו הסינתזה תהיה אי"ה בקרב במקדש השלישי, שיבוא הכי מלמעלה שיכול להיות, "מקדש שלישי ירד מן השמיים", אך הוא יהיה בכלים שמתאימים לנו ולכן הוא יעמוד לעולם ולעולמי עולמים.

כך זה גם אצלנו בחיים ובפרשה. בעשרת הדורות הראשונים העולם היה במדרגה הרבה יותר גבוהה. אדם הראשון והעולם כולו נבראו באופן שלם, "עולם על מילואו נברא" (ע"פ פ"ד, ז' פ"ג, ג) - אדם הראשון לא נברא תינוק, הוא לא היה צריך טיטולים. הוא נברא על ציונו. חז"ל אומרים במושגים שאנחנו לא מבינים שהוא נברא בן עשרים, ולכן היו להם כוחות מאד גדולים. ומה שקרה במבול הוא שהתגלה שהכלים אינם ראויים לאורות העליונים הללו, וזה מה שהביא לפיצוץ. המבול היה מקווה עצום שטיהר ודיכך את כל המציאות. למטה המציאות סתרה באופן כמעט מוחלט את הגובה שבה העולם נברא, עד שהקב"ה אמר שאין טעם להחזיק את העולם הזה באופן הזה. יש סתירה בין המציאות העליונה לתחתונה, ולכן -

וַיִּנְחַם ה' כִּי־עָשָׂה אֶת־הָאָדָם בְּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֱלֹהִים. (בראשית ו', ו')

ואז בא השלב השני - בעקבות המבול, באו כלים מלמטה, וממילא הם היו פחות חזקים, אבל הם היו יכולים לייצר עולם שלא ייגמר, עולם מתמשך, עם כוחות שידועים לעשות את עבודת הבריורים ולאורך זמן. העולם הראשון לא ידע לעשות את עבודת הבריורים, ועל אף שהוא היה ענק, הוא יצר כוחות אדירים, מוטרפים - 'עולם של תוהו', בלשון פנימית. העולם שאחרי המבול, הגם שהיה באלפיים שנות התוהו, כבר החל בתהליך התיקון, התחיל את עולם התיקון.

הקשת בענן

דוגמה מרתקת מתן לזה הרבי מליבאוויטש זיע"א - הקשת בענן. לכאורה, הקשת היא תופעה טבעית שנוצרת מהשתקפות קרני השמש באופן מסוים מתוך העננים, והרמב"ן ואחרים שואלים איך יתכן שתופעה טבעית היא "אות ברית"? הרי ברית זו פעולה שנברתת בין שני צדדים, בין האדם לקב"ה. בספרים הפנימיים מבארים את זה באופן מופלא - עצם זה שקרני השמש והעננים יכולים לעמוד במצב מסוים שבו הקרניים משתקפות בצורה של קשת, זו בריאה שהקב"ה ברא רק אחרי המבול. לפני המבול העולם היה ב-"למטה" שלו הרבה יותר חומרי וגס, כי הכלים לא היו כשירים לקלוט, וכיון שכך גם העננים היו יותר חומריים, עבים. העננים הרי נוצרים מהתאדות מים מן הארץ - "ואד יעלה מן הארץ" - וכיון שהעננים היו הרבה יותר עבים, השמש לא היתה יכולה

שלפני המבול היו אמשים חזקים והיו ימיהם באורך ואילו אחריו "הלכו ימותם הלך וחסור". ומן הסתם זה נכון גם רוחנית ולא רק פיסית - לפני המבול היו נפילים, ענקים, "בני הא-להים", אמשי השם החיוביים. אז צריך להבין מה קרה בעולם, ואת הבריור של זה נעשה דרך סיפור הקשת בענן, ורק מקדים לו את העיקרון;

תזה, אנטיזה וסינתזה

את שתי הפרשיות הראשונות, בראשית ונח, אפשר ללמוד כאילו היסטוריה רחוקה, איך היה לפני המבול ואיך היה אחרי וכו', אך מי שידוע להעמיק יודע לראות בשתי הפרשיות הללו, בבראשית עד המבול ונח מאחרי המבול ובתחילת הופעתו של אברהם אבינו, אלפיים שנות התורה שמתחילות בו, שאלפיים השנים הראשונות נחלקות לשני חלקים ולאחר מכן מגיע שלב שלישי. הדברים הללו נכונים גם באופן נפשי לכל אדם, אך כעת אנחנו נתמקד בבריאת העולם - השלב השלישי ייקרא מתן תורה, ואילו העולם חותר. עשרים וששה דורות העולם ממתין עד שהוא מגיע למתן תורה.³ ומה שקרה באמת, באופן מהותי, במעמד הר סיני הוא שהעליונים והתחתונים התאחדו. זו נקודה עמוקה ועקרונית - משה עלה אל ה' וה' ירד על הר סיני. כלומר הדבר המהותי שהיה במעמד הר סיני, איננו שקיבלנו מצוות, כי מצוות קיבלנו גם לפני כן במצרים ובמרה וכו', אלא שהעליונים חדרו את התחתונים - "קול גדול ולא יסף" (דברים ה', י"ח). "משה ידבר והאלהים יענו בקול" (שמות י"ט, ט). היה שם מתח עצום - אנחנו רצינו לראות את מלכנו אך לא יכולנו לעמוד בכך ומתנו, והקב"ה החזיר את משמותינו בטל של תחייה ומשה היה המתווך באמצע. והחיבור הזה שהיה אז הוא בעצם כל החיים שלנו. אמנם כדי להגיע את השלב הזה של התקשרות העליונים והתחתונים, צריך שיהיה עליונים וצריך שיהיו תחתונים. מבחינה פילוסופית ומדעית קוראים לזה - תזה, אנטיזה וסינתזה. בשפה פנימית זה נקרא - חסד, גבורה ותפארת. ונבאר;

יש דברים שהכח האדיר שלהם נבע מצד המלמעלה שלהם אבל הכלים למטה עוד לא מוכנים לקלוט את זה. יש דברים שהכלים כבר עברו את הזיכור, את הטיהור, וכיון שזה בא בעיקר מצד הכלים, זה לא יכול להופיע את האור הענק כמו שהיה בהתחלה, אבל זה בא מלמטה, מצד הגבורה, כמו לבה שפורצת מלמטה, ואז הסינתזה בין שניהם תביא את האידיאל בשלמותו. באופן כזה, המקדש הראשון היה הרבה יותר גבוה רוחנית מהמקדש השני - שלמה המלך בנה אותו, היתה בו שכינה, היתה בו עצמה אדירה, אורים ותומים, אבל לא רק שהוא החזיק מעמד פחות מהמקדש השני אלא שהכלים לא היו כשירים להכיל את הרוחניות הזו והוא חרב בגלל גילוי עריות, עבודה זרה ושפיכות דמים. המקדש השני היה ברמה רוחנית הרבה פחות גבוה מהראשון - לא היו בו שברי לוחות

³ עשרה דורות מאדם עד נח, עשרה נוספים מנח עד אברהם, ועוד ששה דורות מאברהם עד משה (יצחק, יעקב, לוי, קהת, עמרם ומשה), כמנין שם הוי"ה.

שאדם היה באיזה מצב עליון ונפל ממנו למקומות הנמוכים ביותר, ואני מרגיש את זה שוב ושוב שאותם שבויים-חטופים הם הציגי משלנו. הם יצאו לשם שבויי בשר ודם וחזרו משם פדויי ה'. רואים את זה בעיניים. העולם נטהר מהמבול הזה. אגב, גם המנוולים מהצד השני קוראים למלחמה הזו "טופא אל אקצה" - מבול אל אקצה. הם מצידם באו 'לזכך את העולם' ימ"ש⁴. הם רצו שאנחנו נצא והחיילים שלנו יספרו לנו איך בעולם הרועשלהם על כל קיר ישנה מפת ירושלים, מפת אל-אקצה. ואיך זה יכול להיראות בעולם שידכך.

המבול, טופא ע"פ אומקלוס, והמציאות שבאה בעקבותיו שמכינים את השלב השלישי, שמכינים לקראת הבית השלישי, זה מתרחש בכל אדם פנימה.

הגעגוע לקידוש של שבת

עכשיו נחזור לנשא שפחתנו בו. מה הבדל בין שבת לבין כל המצוות כולן? - הפסוק "לא ישבותו". שאלנו בהתחלה מה הרעיון שבן נח כל כך מופקע מעניין השבת עד שאם הוא שבת הוא חייב מיתה, ושסור לו לעשות גם ביום אחר מימות החול מעיין שבת - אדרבה זה מחנך לאמונה בחידוש העולם.

כוונת הבריאה היא שהעולם כולו, גם האדם, החי, הצומח וכו' יהיה עולם של תנועה. עולם חסר מנוחה, שההנהגה הטבעית שלו תהיה תנועתיות, מלאכה, וזה יהיה צריך להיות קשור למציאות של זמן ומקום, ובתוך המציאות הזו העולם יברר את עצמו. שבת היא היום שבו אין עבודת בירורים - אסור לברור בשבת. כל העולם אמור לפעול כך. בן נח שרצה לקיים את כל המצוות אנחנו אומרים לו - 'תשמע יקירי, אתה אכן קשור למצוות, והראיה שיש לך ציווי על שבע מצוות בני נח, ולמרות שזה קשר אחר מאשר הקשר של ישראל לתרי"ג המצוות זה לא קדושתך, אבל אתה לא מופקע מהן. לך יש שבע ולי יש שש מאות ושלוש עשרה. אבל אם אתה רוצה לשנות את אופן ההנהגה של הבריאה וליצור בכל העולם את עניין השבת - זה אי אפשר, מפני שהשבת היא מעין עולם הבא, היא מעין אקוואריום של העליונים בתוך המציאות'. זה מה שהרגישו 'רבותינו' עומרשם טוב ואוהד בן עמי וחבריהם שיצאו מן השבי - השבת היא המפתח שקיבל עם ישראל כגזירה שהוא יחדיר את רעיון העליונים בתוך מציאות העולם שעוסקת בתחתונים, שעוסקת בבירורים עד שנגיע לעולם שכולו שבת, ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

הגעגוע לקידוש של שבת הוא הכח הפנימי של יהודי להבין שאני אינני חלק ממירוץ ששת הימים שממשיך לעוד ששה ימים הבאים ולששת הימים הבאים וכן הלאה. שכל ששת הימים שלי הם בעצם הכנות ל-"לכה דודי לקראת כלה", ליכולת שלנו לקבל את השבת, לקבל את העליונות הזו, את מציאות המנוחה בתוך עולם התנועה.

לחדור אותם, את העולם החומרי והגס הזה. רק בעקבות המבול העולם הזדכך ונטהר, נוצרו לו עיתים מסודרים - "זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחרף ויום ולילה", המציאות הטבעית נטהרה, המבול בא לטהר את הארץ כדי שהיא תוכל לעבוד את עבודת הבירורים. בשלב א' לא היה ניתן לדבר על עבודת בירורים, וממילא הברית היא הקשת בענן - עכשיו קרני האור של השמש יכולים לחדור את העננים שהם זכים יותר, וכיון שתכונת הזיכרון הזו של הארץ התחדשה רק אחרי המבול, דווקא אז התחדש גם הענין של "את קשתי נתתי בענן". כאילו שהקב"ה חידש בענן, במה שעולה מהארץ, את הענין של הקשת. כלומר האד שיעלה מן הארץ, שכבר היה בתחילת הבריאה, יהיה כעת באופן מזוכך יותר ואור השמש יוכל להיראות דרך הענן, וכשהקב"ה יביט אל העולם וחלילה יראה חושך ואבדון בעולם, "והיה בענני ענן על הארץ" (בראשית ט', י"ד) - אני אתבונן ואראה שהאנשים החלשים האלה הם מטהרים ומזוככים ויכולים לברר את העולם. הם נפלו אמנם עמוק מאד אבל יש להם אפשרות לברר - מה שלא היה לפני המבול. זו הקשת בענן.

כלומר לפני המבול, תיאור הבריאה גם של הקב"ה היה מפלא, "עולם על מילואו נברא" - "והנה טוב מאד", אבל כל זה לא מנע את "רבה רעת האדם" ותימלא הארץ חמס ותישחת הארץ ואמחה את האדם. זה לא עיכב את זה. אבל אחרי המבול העולם הגיע לכזה מקום שמעתה יכולה היתה להתחיל עבודת התיקון, הזיכרון, עבודת הבירורים בעולם זה מופיע בקשת שבענן. לכן מצד אחד הלכו ימותיהם הלך וחסור, כי אנחנו באמת יותר חלשים, אבל מאידך, יש לנו כח לברר, לתקן ולזכך את כל העולם כולו!

זה שהיינו בשלב הראשון, העליון, המטורף והבלתי ניתן לקיום בהמשך - משאר לנו מזה בדי. אן, איי, מהעליוניות הזו, ואחר כך ירדנו עוד ועוד ומשם התחלנו לטהר ולזכך את העולם. התה והאנטייטה הללו יביאו לממד הר סיני. הם יביאו אל השלב השלישי, את כל העולם, לא רק את עם ישראל - אל המשיח.

אז היה לנו עוד ראש ישיבה...

נעשה עצירה קטנה פה ומאמר שבאמת היא שזה קיים בכל אדם בעולם. מן הסתם היתה ליד יעקב והאחים איזו דודה או שכנה שהצטערה על יוסף שנעלם לעשרים ושתיים שנה ואמרה - 'אוי אוי אוי, יוסף הזה היה כל כך חמוד ומוכשר ונועד לגדולות הוא יול היה להיות ראש ישיבה חשוב וגדול, והנה במקום זה הוא נעלם במצרים ובטח הוא התקלקל שם ונפל מספרים על ר' אשר פריינד צ"ל שאמר - 'זה נכון. ב"ה שיוסף נמכר למצרים כי אם הוא לא היה נמכר - היינו 'זוכים' לעוד איזה ראש ישיבה גדול...'. ואילו משהוא נפל ונמכר למצרים - העולם יכול היה להזדכך וקיבלנו את יוסף הצדיק שמושלב בכל ארץ מצרים! זה נכון לכל אחד. "ופדויי ה' ישובו" - יכול להיות

⁴ הכל נרמז בפרשה שלנו וכבר הזכרנו בשנים קודמות שאומקלוס מתרגם את המילה "חמס" - "חטופין". ובעל הטורים אומר שחמ"ס בגימט' עולה גהינ"ם.

לדומם את המנוע. אתה רוצה לנח? קח שעתיים בין שתיים לארבע, אבל אל תייצר יום של שבת, יום של הדממה, ולכן גוי ששבת ממית בעצם את המציאות הזו, הוא לא נותן לפעילות הבירורים הזו של העולם לפעול. איך הוא יברר את עצמו? - כי הקב"ה מינה כאן מטרוניא, מלכה - שבת וכנסת ישראל - והמלך והמטרוניא מקבלים את השבת. "לכה דודי לקראת כלה פני שבת מקבלה". זה פלא עצום.

מעתה יבן לנו גם הרמב"ם בו פתחנו - כל המצוות אם הגוי רוצה לקיים אותן, לא מומעים ממנו. בנו, הוא לא קשור אליהן, לא לציצית ולא ללולב אבל 'תהיה בריא, אתה יכול', לעומת זאת שבת - אתה מחדש דת! איך זה מופיע בפסוק "לא ישבותו"? - זו המהות של כל סיפור המבול, התיבה והיציאה ממנה!

ערב שבת נח, 'סתם שבת' בלי חגים, בלי סוכה, לולב או שופר, בלי שמחת תורה, ב"ה עם פדויי ה' ישבון שנתנו לנו תבונה נוספת בקישור הזה לשבת. "שסכה לקבל שבתות מתוך רב שמחה", מתוך גאולה שלמה, ושסכה מתוך השלבים האלה להגיע אל השלב הגדול אל התפארת, "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים".

אם אתה מוותר על זה - אין לך חיים. שבת היא מציאות שגוי ששבת בה חייב מיתה ויהודי שלא שבת בה חייב סקילה. למה זה כל כך קיצוני?⁵ - כי יהודי בלי שבת הוא בכלל לא איפיון את הנקודה של מה שקרה בעולם אחרי המבול. נוצר בעולם עם, נוצרה בעולם מציאות שתפקידה יהיה ליצור שבת.

גוי ששבת כמית את העולם

כשהזכרנו את האנטישמיים לעיל שהעלילו על היהודים שהם עצלנים - שה"י פה"י (מגילה י"ג)⁶ - 'אלה היהודים עם כל השבתות והחופשות שלהם', זו מקודה מרכזית. כולנו זוכרים את רשב"י ובנו יוצאים מהמערה ורואים בערב שבת את אותו יהודי מחזיק בידיו שני ענפי הדס, זה אותו סיפור. רשב"י ואלעזר יוצאים מהעולם העליון, מהמערה, ורואים יהודים עוסקים בחיי שעה, ולא מבינים איך העולם הזה לא משך. ובהתחלה היו שניהם שורפים כל דבר שהיו רואים ולכן נאלצו לחזור למערה. וכשהם יוצאים בפעם השניה ורואים את היהודי הזקן עם שני ההדסים, אחד כנגד כור ואחד כנגד שמור, מגע רשב"י לקבלת השבת הראשונה שלו הוא מבין שזה החידוש של עם ישראל בעולם. הקידוש של שבת. אותו בקבוק מיץ ענבים שהספיק לכמה חודשים, כפי שסיפר עומר שם טוב.

זה ההבדל בינינו לבין שאר האומות, זה "אתה בחרתנו", זו המהות - אנחנו קיבלנו את המפתח לתיבת הזהב הזו בעולם שתפקידו הוא לפעול, ושלב כל הבריאה כולה, כולל כל בני האדם, יש איסור לחדש דת ולהפסיק את הפעילות, אסור

השער מקדש
**לזכות עם ישראל להצלחת ושמירת חיילי צה"ל, להשבת החללים
 מחרה לקבר ישראל, לשלום כל חיתומים וחאלמנות,
 לע"נ כל חנופלים על קידוש ח' באירועי חמלחמה ולע"נ
 רחל שיילה בת מסעודת הנרייט ע"ה
 ולהבדיל
 לרפואת כל הפצועים והחולים ונחמם
 עמרם בן איידה חייה, פאני פרחח בת אסתר, חודיה בת אורית,
 ולחונג הגון ליעל רחל בת אריאל אסתר.
 להקשת שיערים ניתן לשנת בהודעת וואטסאפ לעמטאל - 054-7500516**

⁶ "שבת היום פסח היום" (שם ברש"י)

⁵ על אף שבפועל אני לא דן לא את זה ולא את זה, כפי שראינו ברמב"ם.